

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІАУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 36 (947)

Субота, 5 верасня 1953 года

Цана 50 кап.

Галоўная задача творчых арганізацый

Няспыня растуць і ўзбагачаюцца літаратура і мастацтва Савецкай Беларусі. Іх агульны творчы здабытак вырастае кожны год за кошт новых карцін, скульптур, сімфоній, песняў, вершаў, паэм, апавесцей, п'ес, створаных беларускімі мастакамі, кампазітарамі і пісьменнікамі.

Але іх было-б значна больш, а самае галоўнае — яны былі-б значна лепшымі, каб творчыя саюзы, якія закліканы дапамагаць работнікам літаратуры і мастацтва, працавалі ў адпаведнасці з патрабаваннямі народа.

Газета «Правда» ў перадавым артыкуле «Шалашаць працу творчых арганізацый» адзначыла карэнны недахоп у іх працы. Ён заключаецца ў тым, што «п'ятак ідэйнага выхавання і творчасці не заўсёды знаходзіцца ў цэнтры дзейнасці гэтых арганізацый».

Трэба сказаць, што гэтыя пытанні не заўсёды стаіць у цэнтры дзейнасці і ССР Беларусі. Яны тоўць падчас у шматлікіх арганізацыйных, дробных, бягучых пытаннях, якія не абавязкова вырашаюцца на паседжаннях прэзідыума праўлення з удзелам многіх пісьменнікаў, якіх у першую чаргу трэба пільна, а не засядкаць. Праўленне Саюза мала дадаваць увагі творчым секцыям, што працягвае яшчэ далёка не на належным узроўні. Нежаданне псаваць прычэпленыя адносіны часта стрымлівае на секцыях смеяла крытычнае слова, якое часцей за ўсё падмяняецца фізіямам. Вельмі рэдка выносіць аўтар з секцыі ацэнку, што яго твор сапраўды глыбока прааналізаваны. Часта абмеркаванне твораў на секцыях фармальна асобныя пісьменнікамі як разглядае правядзенне чарговага мерапрыемства. Таму за ўвесь мінулы час на секцыях не было разгорнуты дыскусіі па актуальных праблемах літаратуры, не абгуляваўся творчы вопыт. А між тым, колькі жыццёва важных для літаратуры абгуляванняў можна было зрабіць на лепшых творах нашай літаратуры, што напісаны за апошні час!

У секцыях-жа і на сённяшні дзень не абмеркаваны як трэба на канкретных творах праблемы тыповасці, канфілікта, кампазіцыі, сюжэта, праблемы майстэрства пісьменніка. І гэта ў той час, калі галоўная задача секцыі — дапамагаць творчаму росту пісьменнікаў. Вырашэнне творчых праблем не знаходзіцца ў цэнтры увагі не толькі ў секцыях Саюза пісьменнікаў, але і ў рабоце секцыі Саюза мастакоў і Саюза кампазітараў.

Справа ідэйнага і творчага росту німада шкодзіць і шаблонныя формы арганізацыйнай працы саюзаў. Так, у Саюзе пісьменнікаў павялялася вельмі добрая традыцыя — штогод склаіцаць рэспубліканскія нарады маладых пісьмаў, празаікаў, драматургаў і крытыкаў. Пяты год склаіцаюцца ўжо такія нарады і кожны год — на аднаму і таму-ж шаблону: інфармацыйны даклад аб тым, што напісана беларускімі пісьменнікамі, і работа секцыі. Арганізатары нарады не ўлічваюць таго, што маладыя пісьменнікі ўважліва сочаць за ростам беларускай літаратуры і без даклада ведаюць, хто і што напісаў. Ім куды цікавей было-б паслухаць, як пісаўся той ці іншы твор і можа не з вуснаў дакладчыка, а ад самога аўтара твора. Аб сваіх-жа творах маладым аўтарам хацелася-б пачуць слова старэйшых пісьменнікаў. Таму зусім слушным было нездавальненне маладых аўтараў і апошняй нарадай, што адбылася нядаўна ў Мінску.

Не задавальняе работа і такіх творчых арганізацый, як Саюзы мастакоў і кампазітараў.

Наша грамадская неаднаразова звяртала ўвагу на тое, што ў гэтых Саюзах німа прытоку свежых сіл, творчыя секцыі ператварыліся ў вузкія каставыя групкі, крытыка і самакрытыка там не ў пашане. У кіраўніцтва гэтых арганізацый выпрацаваўся ўжо своеасабыт імунітэт супраць крытыкі, якую на словах быццам прызнаюць, а на справе часта ігнаруюць. Гаворачы аб «неабходнасці грамадскай ацэнкі творчасці беларускіх мастакоў, кіраўніцтва Саюза на справе пазбягае шырокага ўдзелу грамадскасці ў абмеркаванні іх твораў. У мінулым годзе беларускія мастакі стварылі даволі многа палотнаў і скульптур, і аўтарам іх хацелася пачуць слова грамадскасці і сваіх таварышаў. Тым не менш, праўленне Саюза ўхілілася ад шырокага абмеркавання, прыкравваючыся рознымі «аб'ектыўнымі» прычынамі.

Ік відаць, творчасць мастакоў яшчэ не стаіць у цэнтры дзейнасці Саюза. З 34 паседжанняў праўлення ў гэтым годзе толькі на двух былі заслушаны творчыя справаздачы двух мастакоў і то ў сувязі з выкананнем імі асобных заданняў, а не ў плане ацэнкі іх творчасці. А няўжо кіраўніцтва Саюза не магло сістэматычна арганізаваць творчыя справаздачы мастакоў, надаючы іх індывідуальны, групавы, жанравы характар, якія дапамагалі-б знайсці форму і метады індывідуальнай работы з асобнымі мастакамі і дзейна дапамагалі-б іх творчаму росту.

Куды больш плённымі былі-б творчыя поспехі і ў Саюзе кампазітараў, каб там меда месца смеяла вылучэнне недахопаў і рашучая падтрымка ўсяго лепшага, што створана і ствараецца беларускімі кампазітарамі. Колькі год, напрыклад, у Саюзе, ды і не толькі ў Саюзе, ідзе размова аб створанні беларускай оперы. Размова, дарэчы сказаць, не абстрактная. Есць ужо німада спроб напісання оперных лібрэта і музыкі да іх («Надзежа Дурова» А. Багатырова, «Маша» Р. Пукета, «Песня аб пшчасці» Д. Лукаса, «Андрэй Басеня» М. Аладава). Тым не менш у Саюзе не было аніякай спробы абгуляць канкретны творчы вопыт опернай творчасці, дапамагчы кампазітарам. Наадварот, калі была паставлена опера «Далічына з Палесса» Я. Цікоцкага, дык кампазітары, кіруючыся німаведама якімі меркаваннямі, наогул ухіліліся ад ацэнкі гэтага твора.

Усе гэтыя факты сведчаць аб адным: у Саюзах мастакоў і мастакоў яшчэ німа той абстаноўкі, якая садзейнічае-б і спрымае шырокаму развіццю творчасці.

У рэспубліцы ёсць многа таленавітых мастакоў і кампазітараў, якія ўзбагацілі беларускую саветскую культуру радзям значных твораў. Але працягваюць яны не ў поўную меру сваіх здольнасцей. Тут у многім вінавата кіраўніцтва гэтых Саюзаў, якое адарвана ад сваіх калектываў і не паставіла ў цэнтры дзейнасці пытанні ідэйнага выхавання і творчасці.

Галоўная задача творчых арганізацый — дапамагчы напісанню твораў, якіх чакае народ ад пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, твораў, глыбокіх па сваёму ідэйнаму зместу і высокіх па мастацкай форме. Гэтай задачы трэба падначаліць усю работу, не разменьваючыся на дробязі, рашуча перамагаючы рўціну, фармалізм і абыякавасць, нецярпімыя ў творчасці.

Пятрусь БРОўКА

А я мяркую, будзе так...

Паставілі шмат год назад
Вайне мы кропку агнявую.
Ізноў жыццё ідзе на лад —
Арэм і сеем, і будзем.

Уеца — воінам былым,
Прастор для пошукаў юначых,
Мы ўсе цяпер жывем адным,
Каб больш крыві і сляз не бачыць.

Нам кожны друг — жадамы госяць,
Яго прымаем мы гасцінна,
Бо сэрцы нашы ўсе, як ёсць,
Любові воўны да Айчыны.

Дзе-б ні хадзіў ён, дзе-б ні быў —
Усюды ласку ён пазнае...
Але хто камень прытаў,
Няхай спагады не чакае.

Майстры крывавых, брудных спраў
Не застануца без адказу,
Бо з нас ніхто не дараваў
Ніколі крўды і абразы.

Я чую, дзесці зноў маўняць,
Нам пагражаючы, лютую —
А я мяркую, будзе так...
Няхай-жа толькі паспрабуюць!

Ё с ц ы

Гэта слова чэсьць і гарт салдата
У мірных днях, у паходах баючых,
Хай з вайсковых статуаў узятая —
Стала спадарожнікам для ўсіх.

Нам яно бы кажа: — Не згінацца,
Быць упартым і дакладным сэрцам,

Партыя нас вучыць: Так трымацца!
Мы ад сэрца ёй гаворым: Есць!

Не дае яно крывіць ніколі,
Есць загад, дык ведаць, як зрабіць,
Ці ў страі, ці ў пэчу, ці на полі,
Быццам клятвы, так яно гучыць.

Пленум Савецкага Камітэта абароны міру

31 жніўня ў Маскве, у Акцёрскай зале Дома Саюзаў, адбыўся расшыраны Пленум Савецкага Камітэта абароны міру. Дзя ўдзелу ў рабоце Пленума ў сталіцу прыбылі прадстаўнікі рэспубліканскіх, краіных і абласных камітэтаў абароны міру, прысутнічаюць прадстаўнікі профсаюзаў, ЦК ВЛКСМ, Антыфашысцкага Камітэта савецкай моладзі і іншых грамадскіх арганізацый. На Пленум сабралася дзесяць

навукі і культуры, перадавікі прамысловасці і сельскай гаспадаркі, актыўныя ўдзельнікі барацьбы савецкага народа за мір.

Кароткім уступным словам Пленум адкрыў пісьменнік І. Эрэнбург. Ён сказаў, што прэзідыум Савецкага Камітэта абароны міру склікаў дадзены Пленум для таго, каб абмеркаваць, як савецкія барацьбы за мір могуць садзейнічаць ажыццяўленню важнейшых рашэнняў, прынятых Савецкім

Советам Міру на яго сесіі ў Будапешце.

На парадку дня Пленума адно пытанне — вынікі сесіі Савецкага Савета Міру і задачы камітэтаў абароны міру ў СССР.

На дакладу Н. Ціханова ў спрэчках выступілі прадстаўнікі рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі нашай краіны.

Пасля заканчэння спрэчак пленум адзінадушна прыняў рэзалюцыю.

Рэзалюцыя Пленума Савецкага Камітэта абароны міру

Заслухаўшы і абмеркаваўшы даклад Н. С. Ціханова аб выніках сесіі Савецкага Савета Міру, Пленум Савецкага Камітэта абароны міру з удзелам прадстаўнікоў абласных, краіных, рэспубліканскіх камітэтаў абароны міру і грамадскіх арганізацый СССР з задавальненнем адзначае поспехі, дасягнутыя народам усёго ў барацьбе за захаванне міжнароднай бяспекі.

Усе людзі добрай волі з радасцю сустракаюць перамогу ў Карэі, якое з'явілася буйнай перамогай карэйскага і кітайскага народаў і ўсяго лагера міру і дэмакратыі.

Савецкі народ, які ністомна і паслядоўна змагаецца за мір разам з прыхільнікамі міру ўсіх краін, бачыць у гэтай перамозе магчымасць мірнага вырашэння ўсіх іншых міжнародных праблем.

Ліквідацыя правакацыйнай авантуры падпалчыкаў вайны ў Берліне з'явілася таксама важнай перамогай прыхільнікаў міру, якія бачыць у адзінай, дэмакратычнай, міралюбнай Германіі важнейшую ўмову захавання міру ў Еўропе і ва ўсім свеце. Прапановы Савецкага ўрада на германскаму пытанню, па заключэнню мірнага дагавору з Аўстрыяй, па вырашэнню карэйскай праблемы, па скарачэнні ўзбраення і забароне атамнай і іншых відаў зброі масавага знішчэння ствараюць трывалую аснову для мірнага ўрэгулявання шляхам перагавораў усіх спрэчкіх міжнародных пытанняў і таму адпавядаюць коўным інтарэсам міралюбных народаў.

Разам з тым народы ўсяго свету не могуць прайсці міма новых правакацый падпалчыкаў вайны. Агрэсіўныя кругі ШША і іншых імперыялістычных краін працягваюць усупільніць пільнасць народаў. Выступваючы на словах за мір, яны на справе расшыраюць Паўночна-атлантычны агрэсіўны блок, ствараюць новыя ваенныя базы ва ўсіх частках свету, умацоўваюць гонку ўзбраенняў, прадаўжаюць палітыку «халоднай вайны», палітыку правакацый супраць Савецкага Саюза і краін народнай дэмакратыі. Агрэсары працягваюць палітыку ўрэгулявання міжнародных праблем на аснове ўзаемнай дагаворнасці запікаўленых бакоў. Імяна гэтай моцы зрыву мірнага вырашэння спрэчкіх пытанняў служыць, у прыватнасці, рашэнні Вашынгтонскага нарады міністраў замежных спраў трох дзяржаў, а таксама спробы реакцыйных кругоў ШША усунесна з лісьмінаўскай кляўкі сарваць перамогу ў Карэі.

У гэтых умовах прыхільнікі міру ўсіх краін закліканы павысіць сваю пільнасць. Абавязак усіх народаў умацоўваць сваю дзейнасць у абарону міру.

Рашэнні Будапешцкай сесіі Савецкага Савета Міру заклікаюць усіх людзей добрай волі разгарнуць шырокую міжнародную кампанію за мірнае ўрэгуляванне спрэчкіх пытанняў паміж дзяржавамі шляхам перагавораў і сваімі актыўнымі дзеяннямі ў абарону міру сарваць планы агрэсіўных сіл, якія перашкаджаюць дасягненню пагадненняў.

Савецкі Камітэт абароны міру заклікае аб сваім поўным адарэнні рашэнняў Савецкага Савета Міру, якія патрабуюць ўрэгулявання ўсіх рэнагалосіў паміж дзяржавамі шляхам перагавораў.

Савецкі народ поўнасьцю падзяляе ўпэўненасць мілліянаў прыхільнікаў міру ўсіх краін у тым, што пры наяўнасці добрай волі можна знайсці шляхі да ўрэгулявання спрэчкіх і невырашаных пытанняў і тым самым забяспечыць працягла і трывалы мір.

Савецкія людзі гарача адраваць і падтрымліваюць міралюбную знешнюю палітыку Савецкага ўрада, якая накіравана на захаванне і ўмацаванне міру і адраваць коўным інтарэсам савецкага народа і міралюбных народаў усіх краін.

Разам з прыхільнікамі міру ўсіх краін савецкія людзі настойваюць на хутэйшым справядлівым мірным вырашэнні карэйскага пытання і прадстаўленні карэйскаму народу поўнай магчымасці самаму свабодна вырашаць пытанні свайго ўстроўства, а таксама эканамічнага і культурнага развіцця краіны.

Поўнае адарэнне ўсяго савецкага народа сустракаюць прапановы Савецкага ўрада па мірнаму вырашэнню германскай праблемы, якія садзейнічаюць адраджэнню Германіі, як вялікай дзяржавы, і адкрываюць для германскага народа шляхі да аднаўлення яго нацыянальнага адзінства, да стварэння дэмакратычнай міралюбнай Германіі. Савецкі народ вітае намятанні германскага народа, які змагаецца за аб'яднанне свайго краіны ў адзіную міралюбную дэмакратычную дзяржаву, і жадае яму ўсялякіх поспехаў на гэтым шляху.

Разам з прыхільнікамі міру ўсіх краін савецкія людзі патрабуюць ад Арганізацыі Аб'яднаных Нацый выканання яе абавязку перад народам. ААН павінна вярнуцца на той шлях, які вызначыў яе Статутам, і садзейнічаць мірнаму вырашэнню ўсіх міжнародных канфліктаў на аснове павалі суверэнных правоў усіх краін і нацый. Трэба паклаці канец палітыцы ігнаравання Кітая і аднавіць парушаныя правы Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Толькі пры гэтай абавязковай умове можа быць забяспечана правільнае вырашэнне пытанняў захавання і ўмацавання міру і міжнароднай бяспекі.

Савецкі народ стаіць і стаіць за мірнае суіснаванне народаў, за развіццё эканамічнага і культурнага супрацоўніцтва паміж імі. Унутраная палітыка Савецкага ўрада, якая накіравана на ўсемернае задавальненне няспыня растуцых матэрыяльных і культурных патрэб савецкага народа, з'яўляецца лепшым сведчаннем мірных імкненняў нашай дзяржавы і сустракае гарачае адраваць ўсіх савецкіх людзей.

Настойліва змагаючыся за справу міру, савецкія людзі ў той-жа час памятаюць аб неабходнасці павышаць пільнасць да падкопаў падпалчыкаў вайны і ністомна ўмацоўваюць і ўдасканальваюць абарону вялікага Савецкага Саюза. Маючы ўсе віды сучаснай ваеннай тэхнікі, савецкі народ нікому не пагражаў і не пагражае і паранейшаму цвёрда настойвае на хутэйшым дасягненні пагадненняў аб значным скарачэнні ўзбраенняў і забароне прымянення атамнай, бактэрыялагічнай і іншых відаў зброі масавага знішчэння людзей.

Савецкі Камітэт абароны міру выказвае цвёрдую ўпэўненасць у тым, што ўсе савецкія людзі гарача адгукнуцца на заклік Савецкага Савета Міру і актыўным удзелам у руху за мірнае ўрэгуляванне міжнародных праблем з новай сілай прадаманструюць перад усім светам сваю імзменную волю да міру і яшчэ ценей агуртуецца вакол Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада, які цвёрда і паслядоўна адстойваюць палітыку міру.

Нахай на ўсім свеце пераможа дух мірных перагавораў!
Сілы вайны навіны адступіць!

Трэцяя старонка.

Ф. Куляшоў. — Школа майстэрства.
М. Лынькоў. — Пісьменнік-геній.
П. Кавалёў. — Волат мастацкага слова.

Чацвертая старонка.

Л. Валчэцкі. — Пасля гастролей.
А. Акуліч. — Будаўніцтва абласных цэнтраў.
А. Брагінскі. — Паэзія новага В'етнама.
М. Стурва. — Ідэалагічныя дыверсанты.

Вершы украінскіх паэтаў

Любоў ЗАБАШТА

У Дрысвятах

З Беларусі, Латвіі, Літвы —
Тры мяжы адна адну спаткалі.
Цені ад слупоў тут вартавых
У азэрных гойдаліся хвалях.

І жылі тут беларус, латыш,
Як чужыя, хоп і побач хаты...
А цяпер у радасці гадзіш
На будынак ГЭС, што ў Дрысвятах.

«Дружбаю народаў» наракалі
Гэты белы велічны будынак,
Мову спольную у працы тут знайшлі
Тры народы трох сямей адзіных.

Межы дзе, дзе тыя рубяжы,
Што калісь стыкаліся ў Дрысвятах?
Ток у тры рэспублікі бяжыць,
І агні запальнае ў хатах.

Дружна сёлы дружбай асыяць,
Сёлы трох рэспублік — ці-ж не дзіва?
Вось яно чароўнае ў жыцці
Свята Ліга *) — мірны дзень шчаслівы!

*) Свята Ліга — свята міру і дастатку ў Латвіі.

Пераклаў Алякс. Бачыла.

Сцяпан АЛЕПНІК

Вось як справа ў нас была

Жонка ў славе, у заслугах,
Мне-ж удачы не прышло.
Знае жонка ўся акруга,
А мяне — адно сіло.

За бурак і за пшаніну
Клічуць жонку ў сталіцу.
З ёй-бы я паехаць мог.
Але дзе там!

Ох-ох-ох!

Як ў газеце на партрэце
Падалі перадавых —
Стала жонка на прымеце
І ў старых і ў маладых.

Пошта ў хату пісьмы носіць.
Гэта людзі жонку просяць
Вопыт свой ім перадаць.
Я-ж...

— мяне і не відаць.

Стаў накітаць я сакратаркі.
(Дапамог-бы жонцы ты!)
На канверты клею маркі,
Ды адпісваю лісты.

Усіх, выходзіць, навуцаю,
Як дабіца ураджаю,
Многім, мусяць, дапамог.
Ну, а сам я —

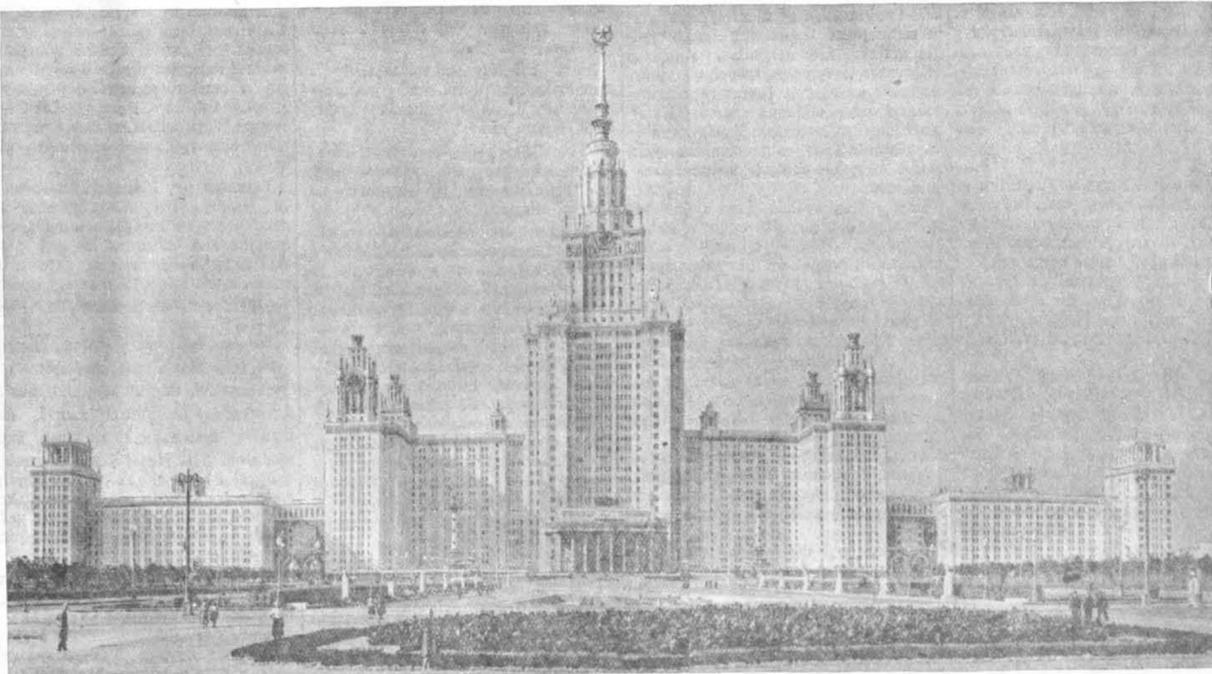
Ох-ох-ох!

Так праняўся тым я ўрокам,
Што аж сам сабе сказаў:
— Ды каб я вось тут, пад бокам,
Вопыт ды не пераняў!

І свайі аддаўся працы,
Так, што мною ганарыцца,
Як і жонцы, мне хвала...

Во як справа ў нас была!

Пераклаў Кастусь Кірэнка.

Першага верасня ў школах, вучылішчах, тэхнікумах і вышэйшых навучальных установах краіны пачаўся новы навучальны год. Выдатны падарунак атрымалі студэнты фізічнага, хімічнага, механіка-матэматычнага, геалагічнага і географічнага факультэтаў Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя М. В. Ламаносава, якія пачалі заняты ў новых шудоўных будынках на Ленінскіх гарах. Перад пачаткам лекцый першага верасня адбыўся ўрачысты мітынг, прысвечаны адкрыццю Палаца навукі. Мітынг адкрыў сакратар МК КПСС Н. Міхайлаў. З правамі выступілі міністр культуры СССР П. Панамарэнка, старшыня выканкаме Моссовета М. Ясноў, прэзідэнт Акадэміі навук СССР акадэмік А. Несмеянаў, начальнік будаўніцтва А. Варанкоў, рэктар універсітэта акадэмік І. Петруфскі. На здымку: Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт на Ленінскіх гарах. Фота Н. Граноўскага. (ТАСС.)

За разнастайнасць і прыгажосць

1. Аб скульптурных кампазіцый і фантанах

Цінастай алей зялёных дрэў, дыяном аркі вясак пралагла Комсамольская вуліца Мінска. Далёка відзіць ажурная арка — уваход на стадыён імя Кірава. Архітэктары знайшлі найбольш правільную форму для вырашэння. І ўсё-ж думаецца: а хорта было б убачыць на баках гэтай аркі скульптурныя кампазіцыі, у якіх мы пазналі б савецкіх спартсменаў — юнака і дзяўчыну, як узор сілы і прыгажосці нашай моладзі.

Цэнтральны ўніверсат — адзін з прыгажэйшых будынкаў сталіцы. Але ён здаецца незакончаным. Справа ў тым, што на ім павінны быць устаноўлены скульптуры. Тэ прагледжана праецтама. Але пакуль іх няма.

Прыгожа выглядае будынак Політэхнічнага інстытута імя Сталіна. І да чаго-ж дробнейшымі здаюцца ўстаноўлены перад ім скульптурныя кампазіцыі студэнта і студэнткі. Складаецца ўражанне, што яны пастаўлены сюды выпадкова, на некаторы час і што неўзабаве іх знімуць і заменіць другімі, такімі, якія будзе больш адпавядаць выдатнаму архітэктурнаму ансамблю. І трэба зрабіць гэта хутчэй.

Усё больш і больш у Мінску свераў, паркаў і бульвараў. А знайсці ў іх скульптуру немагчыма, як немагчыма знайсці і прыгожыя фантан. Наўрад ці можна лічыць шадэртам скульптуры, узорам архітэктуры альбо каштоўным помнікам фантан на сверах каля тэатра імя Янкі Купалы. І ці не лепш было б пабудавать там новы, сапраўды прыгожы фантан? Варта падумаць аб фантанах у сверах на вуліцы Сьвердлава, каля вакзала, на некаторых плошчах. Няма скульптуры і фантанаў і ў раёне аўтамабільнага і трактарнага заводаў. А між тым, гэта буйнейшы прамысловы раён сталіцы.

Прыгаджае Маскву. Успомнім яе помнікі і фантан у сверах, аб плошчах, успомнім Ленінград і возьмем іх за прыклад.

Мінск прыгажае з кожным годам — скульптуры і фантан зрабіць яго яшчэ больш утульным і прыгожым. Вось чаму і думаецца, што закранутае пытанне не дробязь, яно наспела, як вынік усёго таго, што ўжо дасягнута.

2. Новая кватэры і законныя жаданні

Мінчанін перасяляецца ў новую кватэру. Мэбля, якая была зручная і здавалася прыгожай на старой кватэры, не падыходзіць да новай. Па-

трэбен другі буфет, хочацца набыць пісьмовы стол, дываны, настольную лампу, карціны, якую-небудзь статуэтку, павесіць новы абжур, караці, абстаўці кватэру па сваёму густу і зыходзячы са сваіх магчымасцей. Але тут мінчаніна чакае расчараванне.

Патрэбных рэчаў ён не знаходзіць. Усе мэблевыя фабрыкі вырабляюць буфеты на адзін манер, і яны выглядаюць, як блізніцы. Пісьмовыя сталы ў магазінах ёсць, але такія па памерам і па знешнім выглядзе, што ў кватэру іх не паставіш. Тое самае адносіцца і да настольнай лампы. У магазінах можна набыць альбо вялікую, даволі цяжкую, да таго-ж непрыгожую лампу, альбо зусім маленькую, тыпа начкіна.

Нашы людзі многа чытаюць, вучацца, і пісьмовы стол для большасці — рабочае месца, таму і пісьмовы прыбор на стала, настольная лампа, як і рад іншых дэталей, — рэчы неабходныя.

Назручную і аднастайную мэблю выпускаюць нашы фабрыкі. Нельга знайсці ў магазінах прыгожую кніжную шафу, зручную этажэрку, няма якіхсь крэслаў, плечынай мэблі, малы выбар трэльжак, трэм.

Нядаўна ў Мінску адкрылі новы магазін-салон, у якім выстаўлены на продаж карціны беларускіх мастакоў. Адкрыццё такога магазіна можна толькі вітаць. А вельмі набыць там карціны для кватэры нельга. На-першае, вельмі ўжо малы там выбар, па-другое, вельмі высокая цэна. Няма ў магазіне і скульптуры малых форм, прыгожай статуэткі, групавой кампазіцыі.

Дырэктары зусім не заклапочаны тым, што магазін мала наведваюць. Плана ў іх няма, а прадукцыю спайонка збіваюць установам. І мінчанін, які ўсё-ж хоча мець у сабе карціну ці скульптуру, вымушаны ісці на рынак, дзе так званыя «мастакі» без усялякага сумлення, з найвялікшым нахабствам прадаюць «карціны», на якіх намазаны фантастычныя, неіснуючыя на зямлі пейзажы, дзе побач з пальмамі расце сасна, а на «німфам» выглядае з-за кустоў леў, які больш нагадвае сабаку.

Там-жа можна набыць і дзівосныя па безгустоўнасці рамкі і іншую «прадукцыю», якую масавымі тыражамі выпускаюць бессаромныя і скванныя ў сваёй хцівасці пастаўшчыкі хайтуры.

Добры густ цяжка выхаваць адразу. І трэба бязлітасна змагацца з тымі, хто ва ўгоду сваёй кішэні перахаджае гэтай

высакароднай справе. Дарачы, і Саюз мастакоў, які мае свае вытворчыя майстэрні і салон-магазін закліканы несці ў шырокія масы прыгожае, сапраўднае мастацтва.

3. Магазін мастацкіх вырабаў

У Мінску на праспекце імя Сталіна ёсць магазін мастацкіх вырабаў з прыгожай шыльдай і вітрынамі. Але ў ім няма, на жаль, гадоўнага — вырабаў, якія сапраўды можна было б назваць мастацкімі.

Магазін гандлюе вышыванымі кашулямі і такімі-ж купонамі на жаночыя сукенкі. Узоры-ж вышывання тэ вельмі абмежаваныя. Прадаюць у магазіне доволі змрочныя, пераважна чорныя і карычневыя абрусы пад стыль беларускага арнамента. Вісяць на вітрыне і галштыкі. Іх многа, а купіць няма чаго — такіх яны аднастайныя, непрыгожыя.

А паспрабуйце запытаць у магазіне прыгожую, сапраўды па-мастакцу зробленую вазу для кветак, фарфаравую статуэтку, акурную рамку для карціны (аб карціне няма чаго і гаварыць!), прыгожую жаночую кашанку, мужчынскі шарф, караці — набыць рэч, акая можна было б назваць узорам мастацкага вырабаў, і адказ будзе адзін: няма.

У Вільнюсе таксама ёсць магазін мастацкіх вырабаў. І там можна знайсці ўсё. Больш таго, якраз у Вільнюсе можна набыць і прыгожыя тканы галштык з арнаментам, і прыгожую вазу для кветак, і рамку, і нават танны, але з густам напісаны пейзаж. Ёсць там і прыгожыя шарфы, і жаночыя шарэціныя пальчаткі.

Ці можна было б арганізаваць выраб такіх рэчаў у нас? Можна. Трэба толькі палобіць сваю справу. Тым, хто кіруе прамкааперацый, трэба часцей бываць на выстаўках народнай творчасці, звязаных з мастацтвам. І тады можна не сумнявацца, што магазін мастацкіх вырабаў у Мінску прыявіць пакупнікі, які прыдзе туды за набыццём патрэбнай яму рэчы, рэчы прыгожай.

Савецкі чалавек валодае тонкім густам. Добрабыт нашага чалавека павінен стаць такім-жа прыгожым, як яго поўная натхнення праца, як яго настольна дзейнасць, цалкам накіраваная на будаўніцтва камунізма. Ён мае на гэта права.

А. МАУЗОН.

Жаночы хор і танцавальны калектыў 5-й брэскай дыстанцыі пуні Беларускай чыгуны карыстаецца заслужаным поспехам. Удзельнікі самадзейнасці — частая госці на лінейных станцыях Мотакаль, Лышчыцы, Высока-Літоўск, у падшэфным калгасе імя Леніна Брэскага раёна.

На здымку: танцавальны калектыў выконвае рускі танец.

Фота І. Салавейчыка.

Незабыўнае падарожжа

Да самага небасхілу цягнуцца калгасныя палі, і, здаецца, няма ім ні канца, ні краю. Нібы караці, велічча пльывуць у моры збожжа самаходныя камбайны. Ажыўляючы пейзаж, мільгане патанушае ў садах паселішча, невялікія лясы аб гэтых пірамідальных тапоіах, і зноў за вокнамі вагона неабсяжныя палі, месцамі ўжо зякаты.

Украіна! У вагоне весела і шумна. Упершыню за апошнія пятнаццаць год калектыў тэатра імя Якуба Коласа выехаў на гастролі на Украіну. Як-жа сустраўць нас новыя гледачы? Які прыём чакае нашы спектаклі? Ціто новага ўбачым мы на Украіне? Нікалаеў і Адава, куды едзе тэатр, цікавіль нас і сваім гістарычным мінулым, і славутымі пасляваеннымі працоўнымі справамі.

Раніцы праяздам Палтаву. Успамінаецца баявая п'еса «Непакароная палтаўчанка». У гэтым горадзе сціпала украінская комсамолька здзяйсняла свае гераічныя справы... За густой зялінінай садоў зусім не бачна слядоў вайны. Дрэвы гнуча ад багаціцы вясняваючых пладоў. У промных узыходзячых сонца горад зазе безлізнай будынкаў і ўзялае карціну непаўторнай малюнічасці.

Харкаў. Радуе новы вакзал: вялікі, светлы, багаты архітэктурнымі дэталі і манументальнымі роспісамі. Усё ў ім падпарадкавана клопатам аб пасажырах. Службовыя памішанне нагадае цудоўны палца, у якім чалавек адчувае сабе святочна і шчасліва.

Нікалаеў. З радасным хваляваннем выходзім з вагона. Ваззальная плошча запоўнена сустракаючымі з букетамі яркіх паўднёвых кветак. Кароткі мітынг, абмен прыватнымі словамі. Сустрача вылілася ў дэманстрацыю шчырых сяброўскіх пацукіў.

Адкрывае гастролі спектакль «Несцерка». Глядзельная зала Нікалаеўскага тэатра перапоўнена. Першы акт ідзе нарвоўна. Дзе адчуваць сабе натуральнае актёрскае хваляванне, адсутнасць патрэбнага трынажа пастаўшчыка, глядач патроху пачынае прывычацца да беларускай мовы. Другі акт праходзіць добра, трэці — лічэ лепш. Пасля заканчэння спектакля глядач сустракае актёраў гарачымі апладысмантамі.

Сядзем за «Несцеркам» пасляхова прайшлі на нікалаеўскай сцэне «Раскіданае гняздо», «Ворагі» і іншыя нашы спектаклі. З першых-жа дзён паміж актёрамі і гледачамі ўсталяваўся сяброўскі кантакт. Часта ў час антрактаў за кулісы да нас заходзілі людзі, чым-небудзь звязаныя з Беларуссю. Адні калісьці знаёды ў Віцебску, другі — ваяваў пад Мінскам, трэці — партызанам у нашых лясах. У кожнага ёсць аб чым успомніць або пра што спытаць. І тады пачынаецца гутарка аб самым блізікім, дарогім і запаветным: аб савецкай зямлі, аб крыві, што праліта за яе вызваленне, аб радасцях і нягодах, што перажыты кожным з нас у незабытых грозных ваенных дні.

Цікавымі былі для актёраў шматлікія творчыя сустрачкі на заводах. На імпрызаванай сцэне ў цэру або сталовай (у абедзены перапынак) без грэму і дэпарадкавана клопатам аб пасажырах. Службовыя памішанне нагадае цудоўны палца, у якім чалавек адчувае сабе святочна і шчасліва.

— Я добра ведаю дарэвалюцыйнае цяжкае жыццё, — сказаў ён. — «Раскіданае гняздо» нагадала мне аб ім, і ад гэтага наша савецкае жыццё зрабілася яшчэ больш дарогім і любым. Дзякую вам, таварышчы актёры. Ваш спектакль вельмі ўсхваляваў усіх гледачоў.

Пасля прагледу спектакля «Старонка жыцця» моладзь гарача абмяркоўвала праблемы маралі, любові, павышэння культуры ў ўзросту ведаў.

У дзень Ваенна-Марскога Флота на адкрытай пляцоўцы мы паказвалі першы акт п'есы «Разлом» і ў заключэнне далі невялікі канцэрт.

Пленнымі былі шматлікія выезды ў калгасы Нікалаеўскай вобласці са спектаклямі, спецыяльна аформленымі для сельскай сцэны. У час гэтых выездаў мы змаглі пазнаёміцца з жыццём украінскага сёла, з выдатнымі працоўнымі перамогамі калгаснікаў. Нашы паездкі супаі з найбольш актыўнай парой жыцця калгасу — уборкай ураджаа. Высокай механізацыяй, працоўным уздымам парадвала на велічынна карціна сельскагаспадарчых работ. Убраві дружна, шпарка і без страг багаты ураджай. Такі ўраджай, якога старажылы даўно не памятаюць.

Спектаклі на сьле пачыналіся ў дзесці гадзін вечара. Залы Дому культуры і сельскіх клубоў былі запоўненымі працоўнымі палцёў, аранутымі ў святочнае адзенне. Жывая цікаўнасць напісана на іх тварох. Больш удала праходзіць камедыйныя спектаклі. Яны, відаць, даюць добрую разрадку пасля напружанага працоўнага дня.

У калгасе імя Леніна вялікая глядзельная зала Дома культуры (на 800 месца) перапоўнена, а народ усё прыбывае і прыбывае. Спектакль не пачынаецца — чакаем вялікую групу механізатараў, якія заканчваюць работу. Вось нарэшце і яны. Гледачы падсінілі і далі магчымае па-

Натхнёнае майстэрства

Ветліва сусцралі прапоўня Адава кспэрты Дзяржаўнага хора Беларускай ССР пад мастацкім кіраўніцтвам Р. Шырма. Хор мае яркае творчае аблічча. Безадкорная чыстата інтанацыі, строгі харавы ансамбль, дакладнасць музычнага рытма, выразная дыкцыя, багачце і тонкасць інвасіроўкі — характэрныя рысы майстэрства харавога калектыва.

Задушына выканаў хор новую кантату А. Багатырова, саліст М. Шуманскі — пэні «Радзіма мая дарэгая» і «На Палесці гоман, гоман».

Значнае месца ў праграме займаюць народныя пэні.

У выкананні беларускіх народных пэсень «А ў полі вярба» і «Ой, на гары сухі дуб» з Беларускай сіоты Копасева і купальскай пэні «Ой, рана на Івана» ў аранутым Прохарава адчувалася свежасць, шчырасць і непасрэднасць. З глыбокім пацукіў выканаў саліст хора М. Співак украінскую народную пэню «Ой, чого ты дубе». Дынамічна пругчала украінская папулярная пэня «Закувала та сива зозуля». Ва украінскай харавой сюіце «Бандура» праўдзіва перададзены стыль і асаблівасці украінскіх пэсень.

Багачем разнастайных адценняў захапіла слухачоў выкананая хорам пэня «Я вечор млада». Многа цёпых пацукіў уклала Г. Ламакіна ў выкананне папулярнай лірычнай пэні «Ластаўка».

Канцэрт Дзяржаўнага хора Беларускай ССР прайшлі з заслужаным поспехам.

Б. ЛЯХНІЦКІ,
выкладчык Адаўскай кансерваторыі
імя А. В. Нежданавай.

Беларускія артысты ў гасцях у рабочых

Калектыў тэатра імя Янкі Купалы наладзіў сустрачу з рабочымі, служачымі і інжынерна-тэхнічнымі работнікамі Кіеўскага завода «Чырвоны экскаватар».

Артыстка З. Браварская прачытала вершы Купалы «Радасць», «Хлопчы і лётчык», «Вечарыня ў калгасе». Сіэну з 3-га акта п'есы Астроўскага «Ваўкі і авечкі» выканалі артысты Р. Кашэльнікава і Э. Шапка.

Пры ўдзеле актэстаў Дзядзькошкі, Шапка, Гейн, Макаравай, Дакальскай, Кудрэвіча быў пастаўлены першы акт камедыі Я. Купалы «Паўлінка».

А. СЛЕСАРЭНКА.

Кіеў.

Коратка

★ Аднадзёны семінар культасветработнікаў адбыўся ў Дзятлаўскім раёне. Удзельнікі семінара падалі вынікі работы за першае паўгоддзе 1953 года і наменці рад мерапрыемстваў у сваёй працы.

В. ЛЫЗО.

★ Вялікая праграма камуністычнага будаўніцтва — пад такой назвай аформлен стэнд на 17 шытах у Мазырскай бібліятэцы. Плакаты наглядна расказваюць аб роспе прамысловасці і сельскай гаспадаркі краіны ў святле дырктывы XIX «езда партыі на пятаму пяцігадоваму плану.

Стэнды на гэтую тэму аформлены таксама ва ўсіх раённых бібліятэках.

Е. АЛЬБЕРСОН.

★ Калгасная бібліятэка створана ў сельгасарцелі «Перамога» Івашчыцкага раёна Брэскай вобласці. Сюды завезена 3500 гаёмаў мастацкай, палітычнай і сельскагаспадарчай літаратуры, выдана многа газет і часопісаў.

В. МЯЦЕЧКА.

Глядзец спектакль людзям гэтай пачэснай профэсіі. Цяжка сказаць, колькі было гледачоў.

... Прыехалі ў аддаленае ад Нікалаева сёла Баштанавічу. Гарачая сустрача, акая нас чакала, прымушала збыць доўгую і стомлячую дарогу. Вялікае добраўпарадкаванае сёла. Два парк — стары і малады. У старым разнастайным ідулоўня дровы: дуб, клён і распушчана тут акацыя. Безаганная чыстата і парад у Дому культуры, які адноўлены пасля вайны.

Наш прыезд у Баштанавічу ператварыўся ў сяброўскую сустрачу. Нягледзячы на позні час (ужо наступала раніца), пасля выступленняў большасць гледачоў дакалася ля клуба нашага ад'езду дахаць. Правадзілі амаль да вокліцы сёла, запрашаючы зноў прыехаць у гэціну Баштанавічу.

Творчыя сустрачкі ў горадзе, выезды ў калгасы ўзабагацілі нас знаёмствам з новымі людзьмі, новымі месцамі, пазнаёмілі з новымі для нас з'явамі жыцця, гэтай жывой невычэрпнай крыніцай нашай творчасці. Яны ўзялі ў нас пацукіў адказнасці і гордасці за сваю профэсію і ўстанавілі непасрэдную, больш бліскую сувязь з гледачамі, павысілі іх далейшую цікаўнасць да спектакляў беларускага тэатра.

На гастроліх не сымлялі рэпетыцыі. Тут мы прынялі да пастаўкі камедыю украінскага драматурга В. Мінко «Не называючы прозвішчаў». Разам з драмай Я. Галана «Любоў на світані» яна складе наш новы репертуар. З вялікім захапленнем мы працуем над новымі спектаклямі, жадаючы прывесці іх у Віцебск, як падарунак нашаму гледачу з Украіны.

А. СКІБНЕУСКІ,
галоўны рэжысёр тэатра імя
Я. Коласа.

Нікалаеў—Адава.

Новы сезон у тэатрах Масквы

Кожны новы тэатральны сезон савецкія гледачы чакаюць з вялікай нецярліваасцю. Чым іх парадзе тэатр? Якія новыя п'есы дадуць драматургі? У якіх ролях пакажуць сваё майстэрства выдатныя і любімыя актёры, ці з'явіцца на афішах новыя імёны маладых артэстаў? Чым і наколькі глыбока ўсхваляе іх тэатр у створаных карцінах аб сучасным жыцці савецкіх людзей, якія жыццёва-актуальныя канфлікты, праўдзівыя і страшныя, будуць раскрыты ў новых спектаклях?

Савецкі глядач любіць тэатр за тое, што на яго сцэне ён бачыць жывыя, поўныя сілы і імкненні вобразы героюў, бачыць іх барацьбу за шчасце людзей, за высокую ідэялу будучага, за камунізм. Ён праўдзіва тэатру сур'езны патрабаванні і не мірыцца з ведахонамі і памылкамі ў рабоце драматургаў і тэатраў.

У мінулым сезоне наш друк у артыкулах па пытаннях тэатральнага мастацтва, а гледачы на творчых канферэнцыях, прысвечаных вынікам работы тэатраў, указвалі на тое, што тэатры і драматургі ўсё яшчэ адстаюць ад запатрабаваніяў, якія праўдзіваюцца партыйнай і народнай мастацтва, як да актыўнага памочніка духоўнага выхавання мас, як да сродка давальнення эстэтычных запатрабаваніяў гледача і выхавання добрага густу. Чуліся напрокі ў тым, што маскоўскія тэатры, — лепшыя тэатры краіны, дзе сканцэнтраваны буйнейшыя рэжысёрскія і актёрскія сілы, дзе заўсёды была жывая сувязь з самымі цікавымі савецкімі драматургамі, — усё яшчэ мала выпускаюць новых спектакляў, не ўзабагачаюць свой репертуар п'есамі разнастайных жанраў. Тэатры амаль зусім не ставяць трагедый. Любым народам жанр камедыі, які пад уздзеяннем так званай тэорыі «бесканфілічнасці» амаль сшыў са сцяны, толькі пачаў аднаўляць свае правы. Глыбокую ўдзячнасць і мастацкае задавальненне вылікалі цудоўны спектаклі мінулага сезона на тэмы сучаснага жыцця, якія пастаўлены тэатрам імя Вахтангава («Сівае дзівічынна»), Малым тэатрам («Паўночныя зоры» Н. Нікіціна і «Інакш жыць нельга» А. Сафронава), тэатрам Савецкай Арміі («Пэня аб чарнаморцах» В. Лаўрэнёва), Ермолаўскім тэатрам («Еўрапейская хроніка» А. Арбузава). Значную цікаўнасць вылікалі і новыя камедыі — «Рагі» С. Міхалкова ў тэатры імя Вахтангава, «Вялікія клопаты» Л. Ленча ў тэатры Моссовета, «Шчырае размова» Л. Зорына ў Тэатры драмы.

Новы тэатральны сезон абяцае многа цікавага. Прыкметна ўжо зараз, як кіраўнікі тэатраў і драматургі дзейна рыхтуюцца да прадстаўчай з'езду, — у сезоне можа разгарнуцца вельмі актыўна і вострае творчае спаборніцтва паміж тэатрамі.

Задача стварэння яркіх і ў ідэйных і ў мастацкіх адносінах поўнаценных спектакляў, разнастайных па тэматыцы і жанрах, з вострымі, хваляючымі сваёй актуальнасцю канфліктамі, стаіць перад гэтым режысёрам і драматургам, перад кіраўнікамі тэатраў.

Творчая работа маскоўскіх тэатраў як у люстры паказвае асноўныя і гадоўныя асаблівасці тэатральнага жыцця ў краіне. Тут у большасці выпадкаў упершыню на сцэне з'яўляецца новая п'еса, і ёй спадарожнічае або вялікі тэатральны лёс, або становішча другараднага і прахаднога спектакля. Ярка і выразна тут бачны і ўдачы і паражэнні.

Большасць маскоўскіх тэатраў ужо аб'явіла свой прадстаўчы репертуар. Перш за ўсё радуе яго разнастайнасць. Тэатры паставіць многа новых п'ес, у іх репертуар увайдзюць некалькі п'ес са старога фонда драматургіі, будуць пастаўлены п'есы сучасных драматургаў з краінаў народнай дэмакратыі і прагрэсіўных пісьменнікаў капіталістычных краін. На сцэнах тэатраў глядач убачыць творы рускіх і замежных класікаў.

Гадоўнае месца ў репертуары маскоўскіх тэатраў зоймуць п'есы на сучасным савецкім тэмы. МХАТ паказа «Добрае імя» К. Сіманова, п'есу, у якой адлюстравана вострая барацьба за савецкага чалавека і яго добрае імя. У гэтым-жа тэатры гледачы убачаць п'есу «За ўладу Саветаў» В. Катаева — аб абароне Адавы ў час Вялікай Айчыннай вайны, аб адзёскіх партызанах.

Малы тэатр прыняў да пастаўкі п'есу «Неспешны спадарожнік» маладога драматурга са Сьвердлоўска А. Салынскага. У жывой і вобразнай форме п'еса трактуе пытанні дружбы, таварыскасці і кахання. Гэтая драма хваляе сваёй вострай праблематыкай.

Класіка ў репертуары новага сезона будзе прадстаўлена пастаўкамі п'ес «Сомнаў і другія» М. Горькага — у тэатры імя Моссовета, «Лес» Астроўскага і «Рамэ і Джульета» — у тэатры імя Вахтангава, «Наваўшніца» Астроўскага — у Тэатры драмы, «Дзідзя Ваня» — у тэатры імя Ермолавай, «Эмілія Галодзі» — у Малым тэатры.

Разам з майстрамі старошага пакалення ў новых спектаклях выступіць таленавітыя маладыя актёры: В. Еланская — у ролі Эмілі Галодзі, Г. Пашкова — у ролі Джульеты, А. Міхайлаў — у ролі Лермантава, Л. Грыцанка — у ролі Іванова Яравой.

В. ПІМЕНАУ.

Гомель. Новы будынак кінатэатра імя Калініна.

1828

Л. Н. ТАЛСТОЙ

1953

Пісьменнік - геній

Імя Льва Нікалаевіча Талстога — адно з самых святых імён не толькі ў гісторыі вялікай рускай літаратуры, але і ў гісторыі ўсяго чалавецтва і яго культуры.

«Талстой, — як пісаў у свой час Максім Горькі, — гэта прамы свет... гэта чалавек зрабіў сапраўды велізарную справу: даў вынікі перажытка за цэлы век і даў яго з дзіўнай праўдзівасцю, сілай і прыгажосцю».

Імя Талстога, як неперажыванага майстра жыцця мастацкага слова, — адно з самых папулярных імён сярод мільянных мас чытачоў Савецкага Саюза. Праўда, яго імя карысталася вялікай папулярнасцю і ў дарэволюцыйнай Расіі, але ва ўмовах царскага ладу шырокія масы чытачоў ведалі Талстога больш як прапагандыста «неуспраўдлівасці зла», усеагульнай «любві», маральнага «самаўдасканальвання» і іншых рэакцыйных утапічных вучэнняў і тэорыі, чымся геніяльнага мастака, які мастацкім словам сваім змагаўся супраць царскага самараства, супраць капіталістычнай рэчаіснасці. Толькі пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі невычэрпна багаты мастацкі творчы геніяльнага пісьменніка зрабіліся сапраўдным адбыткам шырокіх народных мас. Яшчэ ў 1910 годзе В. І. Ленін прадбачыў вялікую будучыню твораў Талстога. Ён пісаў: «...Талстой не толькі даў мастацкія творы, якія заўсёды будуць паціцаць і чытацца масамі, калі яны створыць сабе людскія ўмовы жыцця, звернуўшы ігра наменчыкаў і капіталістаў, — ён здолеў з надзвычайнай сілай перадаць нашым шырокім масам, прыгнечаным сучасным парадкам, абмаляваць іх становішча, выказаць іх стыхійнае пачуццё пратэсту і абурэння».

У сваіх шматлікіх творах, пачынаючы ад апавяданняў і канчаткова такімі шэдэўрамі, як раманы «Вайна і мір», «Анна Карэніна» і інш., Талстой даў шырокае, вычарнальнае карціну жыцця рускага грамадства на працягу амаль цэлага стагоддзя. «Вярхі» і «ніжы» гэтага грамадства, іх жыццё, іх імкненні і жаданні, іх пачуцці, сацыяльны і дзяржаўны лад, праблемы і пытанні, якія жылі, якія ваявалі тагачаснае грамадства, найвышэйшыя пады гэты час, гістарычны і эканамічны зрухі, — усё гэта знайшло яркае і праўдзівое адлюстраванне ў мастацкіх творах геніяльнага пісьменніка. Творы Талстога хвалюць і захапляюць нас, бо ў гэтых творах праходзіць перад намі галерэя чужых вобразаў жывых людзей, носьбітаў лепшых, перадаючых ідэй сваёй эпохі. Гэтыя вобразы здзіўляюць нас сваёй законнасцю, глыбокім пранікненнем пісьменніка-мастака ў духоўны свет сваіх герояў, здольнасцю перадаць найтанчэй-

шыя адценні чалавечых пачуццяў і перажыванняў, ствараць тыповыя жыццёвыя характары, перадаваць чаруючую прыгажосць жыцця ў яго нязменным руху наперад.

Вось гэтым глыбокім пранікненнем у жыццё народа, у складаны духоўны свет чалавека, дасканалым веданнем сваёй эпохі, адданасцю кроўным інтарэсам народа, сапраўдным патрыятызмам, якім прасякнуты кожны твор, як асабліва такі манументальны твор, як роман «Вайна і мір», — усім гэтым Талстой захапляў і будзе захапляць мільяны мас сваіх чытачоў.

Хто з нас не перачытаў па некалькі разоў буйнейшыя творы Талстога? І кожны раз мы знаходзілі ў гэтых творах нешта новае для нас, адкрывалі новыя бакі жыцця, новыя прыгажосці, якіх пры ранейшым чытанні мы маглі не заўважыць, бо раней быў у нас другі ўзровень, другі культурны ўзровень, другія схільнасці, другое асяроддзе, другія ўмовы жыцця. Усё гэта гаворыць аб невычэрпным багатым пазнавальным і эстэтычным каштоўнасцям геніяльных твораў Талстога, з якіх кожны чытач, незалежна ад свайго ўзросту, ад свайго прафесіі, атрымоўвае і разнастайныя веды і вялікую эстэтычную асаляду.

Льва Талстога мы ведаем як выключна патрабавальнага да сябе пісьменніка. Доўгія гады настойлівай працы аддаваў ён кожнаму свайму твору, яго адшліфоўваў, удасканальваў. Выказванні Талстога аб высокай ідэянасці твораў, аб дасканаласці іх мастацкай формы, шчырасці і праўдзівасці мастака, яго высокай адукаванасці і дакладным веданні жыцця маюць вялікае выхавальнае значэнне і для нас, пісьменнікаў новага пакалення, новай эпохі. Думка, выказаная Талстым яшчэ ў 1889 годзе (у пісьме да В. А. Гольдвана), аб тым, што пісьменнік павінен ведаць тое, што «ўласціва ўсяму чалавецтву і разам з тым яшчэ невядома яму, г. зн. чалавецтву», — гэта думка гучыць актуальна і на сённяшні дзень, калі жыццё, народ, партыя ставяць перад пісьменнікамі высокія, пачэсныя і адказныя задачы стварэння такіх твораў, якія былі б дастойнымі гераічных спраў савецкага народа.

Мастацкая спадчына Льва Нікалаевіча Талстога вялікая і бязмежная. Яна з'яўляецца найкаштоўнейшым укладам у скарбніцу культуры савецкіх народаў. Геніяльным словам пісьменніка будучы захапляцца дзесяткі будучых пакаленняў, на гэтым слове будучы вучыцца сотні і сотні пісьменнікаў будучага.

Міхась ЛЫНЬКОУ.

Напярэдадні 125-годдзя з дня нараджэння вялікага пісьменніка

ЮБІЛЕЙНЫЯ ДНІ У БЕЛАРУСКІМ ДЗЯРЖАВНЫМ УНІВЕРСИТЕЦЕ

Калектыў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна дзейсна рыхтуецца да 125-й гадавіны з дня нараджэння Л. Н. Талстога. 8 верасня студэнты і выкладчыкі ўніверсітэта збярэдуцца на ўрачыстае паседжанне, прысвечанае вялікай даце. На міжфакультэцкай навуковай канферэнцыі, якая адбудзецца 12 верасня, выкладчыкі філалагічнага і гістарычнага факультэтаў выступяць з дакладамі на тэмы: «Філасофска-эстэтычныя погляды Талстога», «Гістарычныя погляды Талстога», «Талстой аб працы пісьменніка».

На сесіі студэнцкага навуковага таварыства студэнты старэйшых курсаў зробіць даклады на розных пытаннях творчасці вялікага мастака слова. У план студэнцкіх дыпломных работ сёлета ўключаны рад тэм па творчасці Л. Н. Талстога.

Ва ўніверсітэцкай бібліятэцы аформлена кніжная і фотавыстаўка, прысвечаная вялікаму пісьменніку.

У ЗАВОДСКАЙ БІБЛІЯТЭЦЫ

Людзя ў гэтыя дні ў бібліятэцы завода «Гомсельмаш». Вялікі попыт чытачы прад'яўляюць на «Вайну і мір», «Анну Карэніну», «Уваскрэшэнне», «Казакі», «Хаджы Мурат» і іншыя.

Рыхтуецца літаратурны вечар. Уздзелні-

мастацкай самадзейнасці і члены заводскай літаратурнай групы выступяць з чытаннем угмыкаў з твораў пісьменніка.

ЛІТАРАТУРНЫЯ ВЕЧАРЫ

Шкавыя і зместовыя кніжныя вітрыны аформлены ў Палескай абласной бібліятэцы імя А. С. Пушкіна.

На вітрынах экспануюцца артыкулы В. І. Леніна аб Талстым, творы пісьменніка і літаратура аб яго жыцці і творчасці. Работнікі абласной і Мазырскай гарадской бібліятэкі праводзяць на прадпрыемствах і ва ўстановах горада бібліяграфічныя агляды і рыхтуюць літаратурна-мастацкія вечары, прысвечаныя творчасці пісьменніка.

ЛЕКЦЫІ І ДАКЛАДЫ

У калгасах Старобінскага раёна Бабруйскай вобласці чытаюцца лекцыі і даклады, праводзяцца гутаркі аб жыцці і літаратурнай дзейнасці пісьменніка.

У Захавіцкай, Цысоўскай, Пагоцкай і іншых хатах-чытальнях і ў раёнай бібліятэцы аформлены выстаўкі, прысвечаныя Л. Н. Талстому. Вечарамі тут праводзіцца чытка твораў пісьменніка.

Фотавітрыны і выстаўкі ілюстрацыі да кніг Л. Н. Талстога наладзілі Крыўчэцкая, Бранчэцкая сельскія бібліятэкі, Лістападавіцкая хата-чытальня.

Волат мастацкага слова

Веліч Льва Нікалаевіча Талстога, як рускага пісьменніка, прызнана ўсім цывілізаваным светам. Яго творы — гэта шэдэўры мастацкай творчасці, узоры такога майстэрства, якое ўласціва толькі геніяльнаму чалавеку і вялікаму, сапраўды вялікаму мастаку. Тое, што напісана Талстым, застаецца ў багатай класічнай спадчыне рускай літаратуры на вечныя часы. Яго творчасць — бессмертная. Кніга за кнігай — «Вайна і мір», «Анна Карэніна», і «Уваскрэшэнне» і апавесці, і чужоўныя апавяданні — выдаюцца і перавыдаюцца на вялікай рускай мове, на мовах народаў Савецкага Саюза, на мовах усіх народаў свету. Яго творы не сыходзяць са сценаў, лепшыя актыры знаходзяць у вобразах Талстога багацейшую крыніцу для сваіх творчых пошукаў.

Талстой — пісьменнік чалавецтва. Яго чытаюць усе, ад малага да старога, у нас, у савецкай краіне. Яго чытаюць усе людзі на зямлі, знаходзячы ў талстоўскіх творах душэўную асаляду, адказ на многія пытанні. Невышадкова Владимир Ильич Ленін так высока ацаніў творчы подвиг пісьменніка.

«Талстой, — гаварыў ён, — з велізарнай сілай і шчырасцю б'ваў пануючы клас, з вялікай нагляднасцю выкрываў унутраную хлусню ўсіх тых устаноў, пры дапамозе якіх трымаецца сучаснае грамадства: царкву, суд, мілітарызм, «законны» шлюб, буржуазную навуку».

Адзначаючы сто дваццаць пяць год з дня нараджэння Льва Нікалаевіча Талстога, усе магчымыя брацкія сям'я народы Савецкага Саюза аддае даніну павагі і любові вялікаму сыну рускага народа. Нам, беларусам, як і ўсім працоўным СССР, Талстой блізка і дарагі. Мы ганарымся тым, што такога вялікага

пісьменніка даў чалавецтву наш старэйшы і родны брат — рускі народ. З кнігамі Талстога мы знаёмімся ў пачатковай, сярэдняй школе. Яго творы мы вучымся ў інстытутах, вучылішчах. З імі мы працуем і адначываем.

Многія творы Талстога перакладзены на беларускую мову нашымі лепшымі пісьменнікамі і выдадзены ў сотнях тысяч экзэмпляраў. Песні пісьменніка, іспіраваныя па яго творах з вялікім поспехам ідуць у нашых лепшых тэатрах. Імя Талстога носіць многія ўстаўбы асветы і культуры.

Для нас, беларускіх савецкіх пісьменнікаў, Талстой — гэта вялікая творчая школа. Гэтая школа — перш за ўсё — яго творы. Яго выказванні, яго літаратурныя погляды нам трэба вучыцца. Талстой не раз падкрэсліваў, што сапраўдным мастак абавязаны чытаць і няспынна ўглядацца ў жыццё. Толькі вялікай напружанай працай над сваімі творамі ён дасягае поспеху. Пісьменнік падкрэсліваў, што простае і даступнае масам у творчасці дасягаецца ў выніку наўхільнага імкнення да ўдасканалення, да поўнага авалодання сваім майстэрствам.

І зусім ужо не трэба забываць нам, савецкім пісьменнікам, выказанне Талстога аб тым, што «адна з галоўнейшых асаблівасцей таленту літаратурнага заключаецца ў крытычным судзіцтве, якое адносіцца пераважна да сваіх твораў».

Вечна будзе жыць неўміручая творчасць Талстога — вялікага сына вялікага рускага народа, творчасць, якая будзе служыць магучым савецкаму народу ў яго неадольным руху наперад, да канчатковай перамогі ў будучыні камунізма.

Павел КАВАЛЕУ.

Творы вялікага пісьменніка ў краінах Усходу

Мастацкія творы Талстога, прасякнутыя народным духам, высокімі ідэямі патрыятызма і гуманізма, дапамагаюць народам свету змагацца за новае, лепшае жыццё.

У Кітаі ціпер амаль усе літаратурныя спадчыны Талстога перакладзены і стала адбыткам народа.

Вялікі папулярны ў Кітаі роман «Вайна і мір» — найвышэйшае гістарычнае апавяданне, якая ўспяла веру ў несакарэальнасць народа, стаўшага на абарону роднай зямлі.

Японцы да перакладу твораў Талстога аб-сапраўдана ўрыштуліся і дзевяностых гадоў мінулага стагоддзя, і к 1894 году амаль усе галоўныя творы пісьменніка былі перакладзены. Поўны збор яго твораў на японскай мове ў 22-х тамах быў выпушчаны ў 1930 годзе.

Да 1894 года адносіцца пераклад рамана «Вайна і мір» на арабскую мову. Таксама раніе з'яўленне вялікага рамана Талстога на арабскай мове глумачыцца жывой цікавацю арабаў да рускай літаратуры.

У 1894 годзе ў Канстанцінопаля была выдана «Крайчава саната» на армянскай мове, пераклад зроблены радактарам часопіса «Армянскі свет» Харанам Сіпанан.

Індусы прыступілі да перакладу твораў Талстога толькі ў сярэдзіне дваццятых

гадоў. У Індыі ў той час найбольш шырока прымянялася пераборка і пераклад дасягненне пераносілася ў Індыю, героі атрымлівалі індыйскія імёны.

Імёна такой пераборкай з'явіўся пераклад дваццаці апавяданняў Талстога, зроблены выдатным індыйскім пісьменнікам Прем Чандам у 1924 годзе. Гэта была першая кніга вялікага рускага пісьменніка, якую індусы прачыталі на роднай мове.

Сапраўдны пераклад пачаў з'яўляцца ў Індыі толькі пасля 1936 года. Зараз на ўраду (адна з галоўнейшых моваў Індыі) перакладзены «Хаджы Мурат», «Анна Карэніна», «Што такога мастацтва», «Словесці» і «Уваскрэшэнне». Японцы пераклаі раманы «Уваскрэшэнне» і пачатку дзевяностых гадоў XIX стагоддзя, арабы — праз дзесяць год, туркі — у 1910 годзе, а кітайцы — у трыццаці гадах. У Японіі ён быў іспіраваны. Тое самае зрабілі і кітайцы і арабы.

Папулярнасць «Уваскрэшэння» сярод усходніх народаў зразумелая — імёна ў гэтым рамане Талстой з велізарнай сілай намалявалі змрочныя карціны жыцця працоўных, заклімаў буржуазна-памешчыцкі свет з яго яго адінацтвам, двудушам, зварынай жорсткасцю.

Ул. РУДМАН.

Школа майстэрства

У надзвычай багатай і разнастайнай спадчыне Талстога нам дарагі і каштоўныя не толькі яго мастацкія творы, але і шматлікія выказванні аб мастацтве, аб паэтычнай творчасці, аб пісьменніцкай працы, заснаваныя на багацейшым прафесійным вопыце самога пісьменніка.

Да творчых асноўнаў складаных праблем мастацкай творчасці Талстой часта звяртаўся на працягу шасцідзясяці год сваёй пісьменніцкай дзейнасці. Талстой глыбока хвалюла пытанне аб самым тыпе пісьменніка — аб тым, які павінен быць мастак, якая яго роля і яго месца ў жыцці народа; ён быў заняты таксама вырашэннем складанага комплексу пытанняў майстэрства мастака слова, пытанню іспіраванай творчасці.

Ідаалам Талстога быў мастак-грамадзянін і патрыёт, заўсёды закланаты лёсам народа і свайго аймака. Паводле Талстога, пісьменнік не мае права жыць замкнутым, эгаістычным жыццём, а абавязаны быць «удзельнікам агульнага жыцця чалавецтва», быць класна-палітычным, энергічным і неспрымірным берадзітом супраць сацыяльнага зла. Сапраўдны мастак і мысліцель не могуць заставацца раўнадушнымі да людскіх пакут, да таго, чым жыве народ. У трактатце «Ды што-ж нам рабіць?» Талстой пісаў, што «мысліцель і мастак ніколі не будуць спайванымі сядаць на алімпійскіх вышынях», што яны павінны «пакутваць разам з людзьмі», што «гладкі, журбуючы і самаздаволеных мысліцель і мастак не бывае».

У мастаку Талстой бачыў удумлівага і сур'язнага мысліцеля, чалавека рознабаковых пазнанняў і высокай адукаванасці, які авалодаў завядамай сучаснай яму культуры і стаіць «на ўзроўні вышэйшай адукацыі свайго веку». Пісьменнік справадзіў «сваружаў», што «ні невуз, ні чалавек самаўдольны не можа быць значным мастаком». У мастака павінен быць дзверды погляд на прыроду і чалавечы грамадства, стройная сістэма філа-

сасфскіх поглядаў, яму неабходна стаіць «на ўзроўні таго светапогляду, на якім стаіць грамадства яго часу».

Але тэарэтычных ведаў і шырокай на-чытанасці яшчэ недастаткова для таго, каб узяцца за стварэнне мастацкага твора. Мастак павінен быць таленавітым, г. зн. ён павінен валодаць жывым і багатым уяўленнем, паэтычнай фантазіяй, востра развітым эстэтычным пачуццём, здольнасцю зорка бачыць наваколны свет. Талент — гэта здольнасць «у слоўным мастацтве — лёгка выказаць свае думкі і ўражанні і прымацаваць і запамінаць характэрныя падрабязнасці».

Невычэрпнай крыніцай, што жыццё думку пісьменніка і ўзбагачае яго творчую фантазію, з'яўляецца жыццё ва ўсёй яго складанасці і шматграннасці. Пісьменніку неабходна добрае практычнае веданне «жыцця працоўнага чалавека з яго бяскожна разнастайнымі формамі працы», веданне тысяч драбнейшых дэталяў таго быту і таго жыцця, якія ён вырашыў апісаць. Ён павінен вучыцца псіхалогіі людзей, іх звычкі, схільнасці і густы, заўсёды накіпляць факты жыцця, бо мастацтва заўсёды мае справу з фактамі, пачэрпваючы якія пісьменнік можа толькі з наіраўняў над акружаючай яго рэчаіснасцю, над людзьмі і над самім сабой. Праўдзівым бытапісьменнік і тонкі псіхолог — такім уяўляўся Талстому мастак слова.

Талстой вучыў, што праўда складае аснову рэалістычнага мастацтва. Сваё раняе апавяданне «Севастопаль у маі» пісьменнік закончыў словамі, якія по-

трымаць і перадаваць тыповыя і індывідуальныя ў чалавеку, паказваюць агульнае і характэрнае праз прыватнае і адзінакавае, раскрываюць чытачу сутнасць з'яў і патэтных сэнс жыццёвых фактаў і чалавечых учынкаў.

Пісьменнік заклікан сказаць кожнаму зусім новае, дагэтуль невядомае ім; кожны яго твор павінен быць пошукам, выказаннем новай, свежай і магучай думкі, глыбокай і высакароднай ідэі. «Пісаць трэба толькі тады, калі адчуваеш у сабе зусім новы, важны змест, яны для сабе, але незразумелы людзям, і калі патрэбнасць выказаць гэты змест не дае спакою». Мастацкі твор павінен быць напісаным шчыра, праўдзіва і горача, павінен «выпявацца з душы стваральніка», тады ён здольны будзе абудзіць у чытача пачуццё актыўнай любові або актыўнай нянавісці да таго, аб чым апавядае мастак.

«Пісаць трэба толькі тады, калі кожны раз, што абмакнае перо, паказвае ў чарпільніцы кавалак мяса». Талстой настойліва раіў пісьменніка «не пачынаць гаварыць праўду адно і тое-ж». Усе месцы няясныя, расцягнутыя, лішнія трэба без літасці знішчаць. «Ніякія геніяльныя адаткі не могуць паленіць твора так мота, як могуць паленіць яго выкрэсліванні», — пісаў Талстой, раячы «здабываць золата прасейваннем».

Творы самога Талстога, паводле слоў Горькага, «застаюцца ў якасці як помнік увартай працы, зробленай геніем». Агульнавядома, што і свае буйныя раманы і невялікія па аб'ёму апавяданні і артыкулы Талстой падяргаў шматразовай пе-

прыкмычачы і перадаваць тыповыя і індывідуальныя ў чалавеку, паказваюць агульнае і характэрнае праз прыватнае і адзінакавае, раскрываюць чытачу сутнасць з'яў і патэтных сэнс жыццёвых фактаў і чалавечых учынкаў.

Пісьменнік заклікан сказаць кожнаму зусім новае, дагэтуль невядомае ім; кожны яго твор павінен быць пошукам, выказаннем новай, свежай і магучай думкі, глыбокай і высакароднай ідэі. «Пісаць трэба толькі тады, калі адчуваеш у сабе зусім новы, важны змест, яны для сабе, але незразумелы людзям, і калі патрэбнасць выказаць гэты змест не дае спакою».

Мастацкі твор павінен быць напісаным шчыра, праўдзіва і горача, павінен «выпявацца з душы стваральніка», тады ён здольны будзе абудзіць у чытача пачуццё актыўнай любові або актыўнай нянавісці да таго, аб чым апавядае мастак.

«Пісаць трэба толькі тады, калі кожны раз, што абмакнае перо, паказвае ў чарпільніцы кавалак мяса». Талстой настойліва раіў пісьменніка «не пачынаць гаварыць праўду адно і тое-ж». Усе месцы няясныя, расцягнутыя, лішнія трэба без літасці знішчаць. «Ніякія геніяльныя адаткі не могуць паленіць твора так мота, як могуць паленіць яго выкрэсліванні», — пісаў Талстой, раячы «здабываць золата прасейваннем».

Творы самога Талстога, паводле слоў Горькага, «застаюцца ў якасці як помнік увартай працы, зробленай геніем». Агульнавядома, што і свае буйныя раманы і невялікія па аб'ёму апавяданні і артыкулы Талстой падяргаў шматразовай пе-

рыпрадоўчы або, як ён гаварыў, выкрэсліванню, ствараючы літаральна дзесяткі рэдакцый аднаго і таго-ж твора. «Не крэсліць так, як я крэсла, і не магу і чверда ведаю, што выкрэсліванне гэта ідзе ў вялікую карысць... Тое імёна, што вам падабаецца, было-б мота горш, калі-б не было пачуццё перакрэслена», — пісаў ён у выданні «Вайны і міра» Барпеневу.

У адным з пісьмаў Талстой пісаў: «Галоўнае, не бойцеся выкідаць. Трэба як з ураўняннямі абыходзіцца, прыводзячы іх у працейшы від. Са мной заўсёды так бывае: выкінем слабае, малаістотнае, і мільвоі па дарозе ўстаўляеш што-небудзь істотнае, і тое, што раней узвышалася, апуськаецца, а ўзвышаецца зусім другое, новае, пакрысе ўсё менш застаецца таўшчы і ўсё больш мускулаў».

Ён раіў ніколі не пакладаць толькі на натхненне, а прывучаць сабе да штодзённай і напружанай працы. У дзёніку Талстога за 1865 год ёсць характэрны запіс: «Трэба абавязкова кожны дзень пісаць — не абавязкі для поспеху работы, колькі для таго, каб не выходзіць з каландрыі. Прыкладам выключнай пісьменніцкай працавітасці быў для Талстога Пушкін, які дамагаўся класічнай прастаты і яснасці. «Мы чытаем Пушкіна, вершы такія гладкія, такія простыя, і нам здаецца, што ў яго так і вылілася гэта ў такую форму. А нам не відаць, колькі ён затраціў працы для таго, каб вышла так проста і гладка».

Толькі ўпартай работай над кожным радком, над кожным словам дасягаецца лаканізм стылю і тая прастата, якая ў спалучэнні з праўдай складае неабходную форму мастацтва. «Сапраўдныя мудрасць нешматслоўна», — гаварыў Талстой Горькаму. Гэтую мудрую прастату і нешматслоўе, транспісць і саканітасць мовы Талстой знаходзіў у мове народа, у народнай творчасці, дзе «ўсё проста, слоў мала, а пачуцця многа».

Талстой заўсёды надаваў вялікае значэнне ўдасканаленню мовы мастацкіх твораў, апрадоўчы слова, кампазіцыі і ўмоўнай пабудове сюжэта. Ён лічыў, што каляпаты аб найбольш даступнай і дасканалай форме твора з'яўляюцца святачэнным абавязкам пісьменніка. Талстой гаварыў, што

кожны вялікі мастак павінен быць наватарам у мастацтве і ствараць арыгінальныя на форме і зместу мастацкія творы: «Калі змест мастацкіх твораў можа быць бяскожна разнастайны, дык гэтак-жа і іх форма».

Але Талстой цаніў форму твора толькі ў той меры, у якой яна дапамагае найбольш поўна раскрыць аўтарскі змест. Ён рэзка асуджаў фармалістычныя выверты дэкадэнтаў, змагаўся супраць бездзейнасці, безматэрыяльнасці, пустаты, супраць умоўнай «прыгажосці» стылю. Форма мастацкага твора павіна адпавядаць яго зместу, а гэта апошняе падзавядаецца імкненнем пісьменніка адпавядаць на хвалючым пытанні дня. Напомянім у сувязі з гэтым чужоўныя словы Талстога:

«Дзіўна справа гэта клопаты аб форме. Не дарэжны яны. Але не дарэжны тады, калі змест добры. Напішы Гоголь сваю каля мядзёна груба, слаба, я не чытаў-б і адна мядзёна тых, якія чытаў я дыпер. Трэба завастрыць мастацкі твор, каб ён пранік. Завастрыць і значыць зрабіць яго мастацкі дасканалым — тады ён пройде праз раўнадушна і паўтарэнне вознае сваё».

Вартаць мастацкага твора, гаварыў Талстой, вызначаецца яго высокай ідэянасцю, адпаведнасцю зместу і формы, шчырасцю і праўдзівасцю пісьменніка. «Я даўно ўжо склаў сабе правіла меркаваць аб усіх мастацкіх творах з 3-х бакоў: 1) з боку зместу, наколькі важна і трэба для людзей тое, што з новага боку адкрываецца мастаку, таму што ўсёкі твор тады толькі твор мастацтва, калі ён адкрывае новую старонку жыцця; 2) на колькі добраа, прыгожаа, адпаведнаа зместу форма твора і 3) на колькі шчырнаа адносіны мастака да свайго рэчы, г. зн. на колькі ён верыць у тое, што аддзельнаа».

Пасля гастролей

Больш трох месяцаў працягваліся гастролі тэатра імя Ленінскага камсамола Беларусі. Тэатр паказаў свае спектаклі прафінансаванымі Гомеля, Віцебска і Калінінграда.

Гастрольная паездка для тэатра была новай праверкай творчых магчымасцей, творчай спадчыны самага маладога ў рэспубліцы тэатральнага калектыва і прайшла ў асноўным паспяхова. Доказам гэтаму можа служыць вялікая колькасць рэпрызій, водгукаў, выказванняў крытыкаў і глядачоў аб пастаноўках. Актыўнае навабненне спектакляў сведчыць аб тым, што тэатр у значнай ступені задавальняў запатрабаваны свайго глядача. За гэты час тэатр паказаў 209 спектакляў, якія паглядзела 85 тысяч глядачоў. Фінансавы план значна перавыканан.

З поспехам прайшлі гастролі тэатра ў Калінінградзе і вобласці. Ужо з першых выступленняў калектыву заваяваў сімпатыю калінінградцаў, якія вельмі цёпла прынялі спектаклі. Значным поспехам выраслі пастаноўкі «Старонка жыцця», «Дзяўчаты-красуні», «Брэсцкая крэпасць», «Іначай жыць не гэта», «Навальніца», «Маскарад», «Андрэяшка» і другія. Тэатр атрымаў запрашэнне наведаць Калінінград і ў будучым годзе. Аргументы ў гэтай паездцы паказалі высокую дысцыплінаванасць, арганізаванасць і працавітасць, што спрыяла паспяховаму правядзенню гастроль і выкананню творчага і фінансаванага планаў.

У час гастроль тэатр правёў работу па падрыхтоўцы новага рэпертуара. Падрыхтаваны і вышпаныты тры новыя спектаклі — «Ля дзяснога возера» І. Саладара, «Старонка жыцця» В. Розова і «Маскарад» М. Лермантава. Гэта з'ява, безумоўна, станоўчая, бо падрыхтаваўшы ў час гастроль некалькі спектакляў, тэатр забяспечыў сабе нармальны пачатак сезона на базе. Але ў той-жа час рэпетыцыйная работа і сам працэс выпуску новага спектакля на гастроль многія губляе ад таго, што тэатр часта пераадае з горада ў горад, павлічваюцца колькасць выязных спектакляў, павялічваецца нагрузка аргістаў, і яны маюць менш магчымасці для самастойнай работы. Часам адсутнічае паміж горадамі для вытворчых цэляў, якія рыхтуюць афармленне. Усе гэтыя ўмовы парушаюць нармальную работу над п'есай. Таму з пачаткам сезона на асноўнай базе тэатру трэба правесці яшчэ некаторую працоўку новых спектакляў.

Станоўчым з'яўляецца, аднак, тое, што і творчыя работнікі і работнікі тэхнічных цэляў, якія некалькі спектакляў ставіліся да паўнацінай работы над новым рэпертуарам у час гастроль, пераказалі ў магчымасці гэтай работы і працаваў з энтузіязмам.

Апрача асноўнай вытворчай работы, тэатр праводзіў і вялікую грамадскую. Былі арганізаваны творчыя сустрэчы з работнікамі Гомельскага вагонпарамонтнага завода, Гомельскага, а работнікамі швейнай фабрыкі «8 сакавіка», з паравознікамі Віцебскага вузла, з піонерамі і школьнікамі Віцебска і Калінінграда.

Значную дапамогу нам аказалі нашы партыі — камсамоўскія арганізацыі, з якімі тэатр заўсёды трымаў шчыльную сувязь. З іх дапамога тэатр здолеў арганізаваць калектывныя прагматы моладдзі Гомеля, Віцебска і Калінінграда раду спектакляў.

Свой новы сезон мы пачнем у Брэсце ў першай палове кастрычніка. Да канца года брэсцкаму глядачу будзе паказана сем новых спектакляў, з якіх ўжо чатыры падрыхтаваны, а на «Ціхім акіяне» Сідзінава і Папова, «З каханнем не жартуюць» Кальдэрона і «Выбачайце, калі ласка!» Максіма тэатр падрыхтуе к канцу года.

Л. ВАЛЧЭЦКІ,
дырэктар тэатра імя Ленінскага камсамола Беларусі.

На музычнай серадзе

2-га верасня на чарговай серадзе ў Саюзе кампазітараў былі праслуханы ўпрыжкі з новай дэцыйнай оперы Р. Пукста «Марышка» (лібрэта Э. Агнявег). Былі выкананы пралог і дзве карціны з першай дзеі.

Выступаўшы адзінадзін адзначылі творчы поспех кампазітара ў авалоданні драматычным майстэрствам, у стварэнні меладыйна-напеўных вачалінаў і харавых нумароў. Асабліва пранікнёна прагучалі ў пралог армія Марыны «Заўтра на святанні», Савы — «Мой родны лес», хор «Не гудзі, гудзі, дуброва», арія Саўкі «Прылятайце, сябры і сяброўкі» з першай дзеі і майстэрская распрацоўка народнай песні «Саўка ды Грышка ладзілі дуду».

Аднак кампазітары М. Аладаў, Я. Цікоцкі, Ул. Алоўнікаў, П. Падкаўраў, музыканты Л. Мухарыска, даючы ў шмат станоўчую ацэнку музыцы Р. Пукста, зрабілі рад сур'ёзных крытычных заўваг. Таварышчы гаварылі аб некаторай размысцёнасці ў музыцы оперы, аб недастатковай кантрастнасці ў характарыстыцы духу вобразу — Марыны і Саўкі.

М. Аладаў прапанаваў у першай дзеі замест двух карцін зрабіць адну, узамяніць драматычны пачатак партыі Марыны і асабліва Саўкі і зрабіць аркестровыя звязкі больш шчыльнымі і лаканічнымі.

Выступаўшы раілі аўтару пачаць са стварэннем новых нумароў да канчатковай дэспрацоўкі лібрэта і яго завершэння.

Адыяк І. Нісненіч, С. Нісненіч і М. Шнейдэрман зусім беспаспартна раілі аўтару далей пісаць музыку, лічачы, што словы можна падтэкставаць і потым, ужо на гэтую музыку... Такія практыка даўно асуджана жыццём і арыентаваны на не кампазітара — значыцца, зрабіць яму дрэнную паслугу.

Правільна сказаў у сваім выступленні кампазітар П. Падкаўраў, што да справы стварэння оперы — гэтага важнейшага жанра музычнага мастацтва — неабходна прыцягнуць ўсіх беларускіх драматургаў, бо без іх дапамогі стварыць беларускую нацыянальную оперу немагчыма.

У пачаце ўпрыжкі з новай оперы Р. Пукста «Марышка» прымаў удзел саліст тэатра оперы і балета В. Плевін, артыст Н. Пігулеўскі, студэнтка Беларускага кансерваторыі Л. Ганева, артыстка О. Брыгвадзе і харавы ансамбль пад кіраваннем І. Кліскага. Партыю фартэпіяна выконваў канцэртмайстар А. Жэмер.

Б. СМОЛЬСКІ.

Паэзія новага В'етнама

Новае жыццё прышло на рысавыя палі, у затуманеныя смугой горы, у густыя бамбукавыя зарослі В'етнама. Восем год назад в'етнамскі народ устанавіў дэмакратычны рэжым. Увесь пераможны сцяг Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам. Збылася спрадчэная мара народа ад лепшым і светлым жыццём.

Гэтая гістарычная перамога выкалікала да жыцця цудоўныя творчыя сілы народа. Адрэдажыцца і квітнець мастацтва новага В'етнама і яго літаратура. Яны ўзбагачаюцца не толькі новымі разнастайнымі формамі, але — што асабліва важна — новым зместам.

Усхвалявана ўслаўляюць паэты незалежнае жыццё свайго народа, заснаванае 5 верасня дэмакратычнай рэспублікі, ўслаўляюць і тое новае, што насё яна для народа.

Вайна супраць каланіяльнага рэжыма аб'яднала ўсё насельніцтва В'етнама. У народнай арміі сямлілі людзі розных прафесій, розных поглядаў і вераванняў. У гэтую армію, якая наставіла перад сабой высакороную задачу — абароніць рэспубліку і выгнаць імперыялістаў і іх мясцовых праслужанцаў, прыходзілі маладыя ханойскія студэнты Хоанг Туан. Да гэтага часу ён мала ведаў сваю краіну. Цяпер ён ідзе па не зямлі нагамі салдата. У Хоанг ён пакінуў сваю нявесту. Ён перажывае гэтую разлуку, але яго любіць заўважэца цярп з любоўю да свайго народа, з любоўю да вернутай радзімы. Ён піша з партызанскага атрада:

Радзіма, новае жыццё і ты, мая каханая.

Дагляддай-жа лепш лілі і розы,
Дням нашага шчасця не будзе канца,
Ты ўбачыш мяне зноў — і мы пойдзем
уперад рука аб руку —
З радзімай у глыбіню нашага сэрца.

У сваіх вершах паэты выказваюць шчырыя думкі народа-барцаў. Гэтых паэтаў пачала ў радах арміі. Вершы дапамагалі быццам пераадаваць цяжкасці пераходаў, натхнялі на гераічную барацьбу за свабоду.

Паэты ўважліва і чула прыглядаюцца да свайх таварышаў на зброі. Яны заходзілі на мужнасцю, іх вернасцю свайму абавязку. Звяртаючыся да салдата, паэт То Хуу гаворыць:

... Тут твая радзіма. Супраціўленне
ворату

Тут, падобна ветру, захапіла лясны і горы.
Ты ўзяў у рукі зброю і пакінуў плуг.
Бой ідзе.
І свежая кроў арашае бузучы ўраджай.
У В'етнаме, які змагаецца, усе грамадзіне — ад малага да вялікага — працуюць для перамогі. Селянін — на рысавым полі, рабочы — у цэху заводу, настаўнік — у класе, салдат — на перадавой. Паэты дэмакратычнага В'етнама ўслаўляюць гэтую працу — паўсядзённую, сініую і гераічную працу людзей, якія змагаюцца за свабоднае жыццё. Увагу паэта Він Мая прыцягнула праца селяніна. Але паэт не забывае, што ідзе вайна. Ён падкрэслівае гэта ў наступных радках:

На пагорках не дрэмлюць нашы партызаны.
Яны ахоўваюць ураджай з гранатамі ў руцэ.

Працу селяняк В'етнама, якія сеюць, жаюць, вучацца, займаюцца гаспадаркай і выхаваннем дзяцей, а ноччу будуць дарогі для наступваючай арміі або ўзводзіць перашкоды для праціўніка, уславіў у сваёй пэме То Хуу. Паэма «Шабудзем вялікую дарогу» сёння вядома ва ўсіх раёнах свабоднага В'етнама.

Працы селяніна прывесчылі вершы «Песня рыса». Яго аўтар невядомы. Гэта сапраўды народная творчасць. У вершы намалявана цудоўная карціна працы на рысавых палках:

Даліна напоўнена водарам рысу.
Ап'янялы, цяжкі ад зярнят, схлібіліся трывілікі.

Цышмя ў даліне. Цышмя ночы, цёмная ночы ахутала яе.
Жніце хутчэй, жніце хутчэй!
Жніце хутчэй, жніце хутчэй!
Раз, два, тры, жніце!
Вораг можа прысці і спаліць ураджай.
Неба, трымай лепш пакрывала ночы!
Далімагай селянам, якія жніць.

Паэзія в'етнамскага народа перажывае сапраўдную вясну. У жыццёвых сувязях з народам чэрпае яна свае ўзоры, свае думкі, свае пачуцці. Паэт дэмакратычнага В'етнама — грамадзянін свайго радзімы, гаворачы словамі Маякоўскага, услаўляе айчыну, рэспубліку сваю. Народ адкавае яму любоўю і ўдзячнасцю.

А. БРАГІНСКІ.

Будаўніцтва абласных цэнтраў

Упраўленне па справах архітэктуры пры Совеце Міністраў БССР і Праўленне Саюза архітэктараў пачалі праводзіць нарады градабудаўніцкай з выездам у абласныя цэнтры рэспублікі.

28 і 29 жніўня ў Гомелі адбылася нарада, на якой абмеркаваны практычныя задачы будаўніцтва і мясцовы камбінат будаўнічых матэрыялаў за выпуск надобных матэрыялаў.

Адзначалася непраўільная практыка размяшчэння магазінаў, майстаран і другіх аб'ектаў бытавога абслугоўвання ў першых паверхах новых дамоў. Гомельскі горняком толькі тады вызначае, на што канкрэтна скарыстаць кожнае паміжканнае, калі дом засяляецца. У выніку, запраектаваны перагорт «Дзяццячы свет» волюю гораветна магавару ў аптэку, адні праматарны магазін — у зубаўрачэбна-прачэную поліклініку, а другі — у станцыю пераважна крыві, гарадская бібліятэка — у хлебны магазін і г. д. Калектыв філіяла «Белдзяржпраекта», які вырашае праблемы забудовы абласнога цэнтра, не плануе першых паверхаў. Праекты-ж магазінаў, якія распрацоўваюцца для Гомеля ў Мінску, — нізкай якасці.

Выявіліся недапушчальныя адносіны да існуючага жыллага фонда горада. Адно з лепшых, прыгожых месцаў горада — парк на беразе Сожа — вельмі залучана.

Правядзенне такіх нарад карысна і для другіх гарадоў Беларусі, прадстаўнікі якіх багата чаму навучыліся на вопысе будаўніцтва Гомеля.

Наступная нарада прысвячаецца разгляду праектаў планіроўкі і забудовы Віцебска.

А. АКУЛІЧ.

3 замежнай пошты

Ідэалагічныя дыверсанты

4. «Амерыканізм» на экране

Апрача прэсы, не менш, калі не больш, ролю ў прапагандзе «амерыканізма» адграввае кіно. Калі прэса — газеты і часопісы — «квашыны дурман», то кіно — гэта «экранны дурман». Восем што піша «Аксён», прагрэсіўны французскі штотыднёвік, у замесці з іранічным загалоўкам «Амерыканізм: уклад у культуру Францыі»: «Французскія экраны запоўнены «двума» дурманамі, якія дурнеюць з дня на дзень. Мы ўжо дастаткова наглядзеліся на іх. Мы бачым іх садамі, маракмі, каўбоямі ў натоўпе і на незаселеным востраве, у замку са здымамі, у Галівудзе, у гарэме, у ролі свежкіх людзей, сшычкаў — ветэранаў вайны, тарадоўцаў».

Прадукцыя амерыканскага кіно, якая з'яўляецца найбольш яркім сведчаннем поўнага маральнага распаду буржуазнай капіталістычнай культуры, запаняе не толькі французскія, але і ўсе еўрапейскія экраны, выцясняючы нацыянальную кінематографію маршалаваных краін, правядучую «амерыканскі лад жыцця», г. зн. крмінальшчыну і іншыя перлы «амерыканскага раю». Цікавым з'яўляецца пытанне абдору кінакарцінаў для экспарту. Яно вырашаецца спецыяльным аддзелам амерыканскага аскараўнага кінакарцінаў, які ўстанаўлівае іх «экспартную каштоўнасць» і ў гэтой іменна краіне метагодна дэманстравае той ці іншы фільм.

Лестэр Маркел у кнізе «Грамадская думка і знешняя палітыка» піша, што гэты адборачны аддзел «ставіць сабе за

пагадненне, наволе якое амерыканская кінапрамысловасць павіна атрымаць ад каталіцкай царквы 3 млн. долараў у італьянскіх лірах па цэнах чорнага біржы з прыбыткаў ад дэманстрацыі амерыканскіх фільмаў у Італіі. Такое-ж становішча і ў англійскім кіно. З кожных пяці хронікальных фільмаў два прыпадаю на амерыканскую прадукцыю. У выніку — з агульнага ліку фільмаў, што дэманструюцца ў Еўропе, каля 75 працэнтаў складаюць амерыканскія кінакарціны.

Экспарт і прапаганда «амерыканізма» з дапамогай кіно найбольш ярка дэманструе непарыўнае адзінства двух бакоў «плана Маршала ў галіне ідэй» — палітыка-эканамічнага і культурнага заблабавання краін — амерыканскіх сатэлітаў.

5. «Голас Амерыкі»

Велізарную ролю ў ажыццэўленні ідэалагічнай экспансіі і ў прыватнасці ў экспарте і прапагандзе «амерыканізма» адгравваюць таксама тэлеграфныя агенцыі Злучаных Штатаў Амерыкі. Такія агенцыі, як, напрыклад, Асацыятыд прэс, Юнайтэд прэс і Інтэрнэйшнл ньюс сэрвіс, забяспечваюць амерыканскай інфармацыі сотні газет з буржоам, ухваляючы амерыканскую знешнюю палітыку, «амерыканскі лад жыцця» і абліваючы патокамі бруднага павяўку Совецкі Саюз і краіны народнай дэмакратыі. Амерыканскія імперыялісты не скупіцца на выдаткі на інфармацыі, дакладнай дэінфармацыі, суверэнай грамадскай думкі. Так на падставе даклада Мундта-Ніксана 80-ы кангрэс навялічыў суму асігнаванняў на патрэбы інфармацыі з 17 млн. да 28 млн. долараў.

Не менш шырока скарыстоўваюцца для мэт прапаганды «амерыканізма» радыё. Ганебна вядомы «Голас Амерыкі» гучыць у вушах літаральна кожнага еўрапейца. Напрыклад, у Францыі прадстаўнікі «Голасу Амерыкі» арганізуюць перадачы

Падрыхтоўка да выстаўкі

3 года ў год растуць рады самадзейных майстроў прыкладнога і вывучэнага мастацтва Маладзечанскай вобласці. Калі ў пачатку 1952 года іх было толькі 10 чалавек, дык зараз у вобласці налічваецца каля 200 самадзейных мастакоў. скульптараў, вышывальчыц, рэзьчыкаў па дрэву, інкрустатараў. Для абмену вопытам работы праводзіцца абласныя семінары, на якія запрашаюцца прафесійныя мастакі.

Плённую работу вядуць зараз самадзейныя майстры, рыхтуючыся да абласной выстаўкі прыкладнога і вывучэнага мастацтва, якая будзе праведзена ў лістападзе 1953 года ў Маладзечна.

Малады мастак П. Бычкоў (Свірэкі раён) Маладзечна.

Пісьмы ў рэдакцыю

Набыць архіў М. Багдановіча

Значным праблемам у беларускім літаратуразнаўстве з'яўляецца адсутнасць навуковай біяграфіі і грунтоўнай манграфіі аб творчасці выдатнага беларускага паэта і публіцыста Максіма Багдановіча. У вырашэнні гэтага пытання вялікую паслугу літаратуразнаўцам мог-бы аказаць архіў паэта, які да апошняга часу знаходзіцца далёка за межамі Беларусі.

У свой час бацька М. Багдановіча — вядомы этнограф Адам Ягоравіч Багдановіч перадаў Інстытуту беларускай культуры многія рукапісы паэта. Там-ж ім была напісана падрабязная біяграфія М. Багдановіча. Усё гэта, на жаль, загінута ў перыяд нашэцця на Мінск фашысцкіх захопнікаў. Копія гэтай біяграфіі, а таксама шматлікія рукапісы паэта захоўваюцца зараз у яго брата Паўла Адамавіча Багдановіча, які жыве ў гора Яраслаўці.

Сярод архіўных папер — вялікая дакументная праца бацькі паэта, якая прадстаўляе сабою багаты матэрыял аб жыцці і быце беларускай дэспі 19 стагоддзя, некалькі яго навуковых работ.

Акадэмія навук БССР павіна набыць архіўныя матэрыялы, звязаныя з іменем нашага слаўнага паэта.

В. КАВАЛЕУ,
настаўнік Чэрвенскай сярэдняй школы.

Лёгкадумная адпіска

У гэтым годзе Акадэмія навук БССР выдала кнігу Джовані Бакачо «Дэкамерон». Выхад лепшага і папулярнага творца выдатнага пісьменніка італьянскага Адраджэння прыхільна сустрэты нашым чытачом.

Аднак станоўчае значэнне гэтага выдання зніжаецца адсутнасцю ў кнізе неабходнага навуковага апарата.

Гэта перш за ўсё датычыць прадмовы. Акадэмія прадмова ў 20 радкоў старае ўражанне лёгкадумнай адпіскай, якая стаяць ніжэй узроўню нашага літаратуразнаўства. Аб асобе Бакачо — аднаго з першых італьянскіх гуманістаў эпохі Адраджэння — сказана толькі тое, што ён «літаратурна дзейнасна пачаў займацца параўнаўча раманам». Ні словам не ўпамінаецца пра шматбаковую навуковую дзейнасць Бакачо, зыходзіцца і звольнае пісьменніка, які ў апошнія гады жыцця падляў пад уплыў манаства і адмовіўся ад лепшых свайх твораў. Замовіўшы аб гэтай звольнасці, бо яна — іскравая ілюстрацыя буржуазнай прыроды і абмежаванасці гуманізму эпохі Адраджэння.

Прадмова не дае колькі-небудзь сур'ёзных каментарыяў ідэйнай накіраванасці і мастацкай спецабласці навак Бакачо.

Д. ФАКТАРОВІЧ,
кандыдат філалагічных навук.

Клуб ці гумно?

калгаснікі, калі насенне адтуль забяруць. Але як толькі насенне скарыстаці, старшыня калгаса тав. Серавокі распрадаўся за няць клуб пад злівачны пункт. У адказ на законны патрабаванні выкарыстаць клуб па прызначэнню, — для культурнага абслугоўвання насельніцтва, калгаснікі пачулі катэгарычнае прызначэнне Серавокі.

Непраўільна выкарыстоўваюцца клубы таксама ў калгасах «Чырвоны зорка», «Свабоды», «Новы быт» і іншыя. Усё гэта робіцца з маўклівай згоды Старобінскага раёнага аддзела культуры і яго загадчыка тав. Хаміцвіча.

П. БАРОДКА,
Старобінскі раён.